

Doniyor Kitobi — Bir Yuz Ellik To'rtinchi

Doniyorning Oxirgi Vahiyini Tushunish: Beltashassarning Ahamiyati va Bashoratning Ochilishi

Jeff Pippenger

2024-03-23

Doniyorning so'nggi vahiyi oxirgi uch bobdan iboratdir. Bu boblarning birinchisi, xuddi o'sha uch bobning oxirgisi kabi, Doniyorning tajribasini bayon qiladi, o'rta bob esa shimolning qalbaki shohining yakuniy ko'tarilishi va qulashiga taalluqli bo'lgan bashoratli tarixni bayon qiladi. Birinchi bob oxirgi bob kabidir, o'rta bob esa shimolning qalbaki shohining isyonini ifodalaydi. Doniyorning so'nggi vahiyi — Hiddekel daryosi vahiyi — Haqiqat bo'lgan Alfa va Omeganning muhrini o'zida mujassam etadi. Doniyorning so'nggi vahiyini ko'rib chiqishni boshlarkanmiz, birinchi oyatdan boshlaymiz.

Fors shohi Kirning uchinchi yilida, ismi Belteshazzar deb atalgan Doniyorga bir narsa vahiy qilindi; va u narsa haq edi, ammo belgilangan muddat uzoq edi; va u o'sha narsani anglab yetdi hamda vahiydan tushuncha hosil qildi. Doniyor 10:1.

Bu oyat ichida bir necha haqiqat mujassamdir. Birinchisi — Doniyorning “Belteshazzar” degan ismidir.

Xojalar boshlig'i ularga ismlar berdi: Doniyorni Beltashassar deb atadi; Xananiyani Shadrak, Mishoelni Meshak va Ozariyoni Abednego deb atadi. Doniyor 1:7.

Doniyorga birinchi bobda “Beltashassar” nomi berildi va uning so'nggi vahiyi tanishtirilgunga qadar u yana hech qachon “Beltashassar” deb atalmaydi. Shunday ekan, Beltashassar uning birinchi va oxirgi guvohligidagi ismidir. Bashoratda ismning o'zgarishi Xudo bilan Uning xalqi o'rtasidagi ahdiy munosabatning ramzi sifatida namoyon bo'ladi. Rabbiiy Abram va Saray bilan ahd tuzganida, U ularning ismlarini Ibrohim va Sora deb o'zgartirdi. U Yoqubning ismini Isroil deb o'zgartirdi va U oxirgi kunlardagi ahd xalqiga yangi ism berishni va'da qiladi.

Sion uchun men sukut saqlamayman, Quddus uchun esa tinchlanmayman, to uning solihligi yorug'lik kabi porlamaguncha va najoti yonib turgan mash'aladek bo'lmaguncha. Va xalqlar sening solihligingni, barcha shohlar esa sening ulug'vorligingni ko'radilar; va sen Egamizning og'zi belgilaydigan yangi nom bilan atalursan. Ishayo 61:1, 2.

Oxirgi kunlarning bir yuz qirq to'rt ming kishisi bo'lgan Filadelfiyaliklarga ham U shu va'dani beradi.

G'olib chiqqanni Men O'z Xudoyimning ma'badida ustun qilaman, va u endi hech qachon tashqariga chiqmaydi; uning ustiga O'z Xudoyimning nomini, O'z Xudoyimning shahrining nomini — ya'ni Xudoyim huzuridan osmondan tushib keladigan yangi Quddusning nomini — va O'z yangi nomimni yozaman. Qulog'i bor kishi, Ruh jamoatlarga nima deyayotganini eshitsin. Vahiy 3:12, 13.

Payg‘ambarlar oxirgi kunlardagi Xudoning xalqini tasvirlaydilar, va Ibrohim, Sorro hamda Isroildan farqli o‘laroq, Beltashassar ismining aniq ma‘nosi noma‘lumdir. Xudo O‘zining oxirgi kun xalqiga O‘z ahdiy munosabatini ifodalash uchun beradigan ism, U ularga o‘sha ismni bergan vaqtga qadar noma‘lum ism bo‘lib qoladi. Beltashassar ismi Doniyorni oxirgi kunlardagi Xudoning Filadelfiyadagi ahd xalqi sifatida aynan belgilab turibdi, biroq muhrlashgacha haqiqiy ism yashirin bo‘ladi, chunki ism ularning peshonalariga yozilgan bo‘lib, muhr ham aynan o‘sha yerga yoziladi.

Va men qaradim, va mana, Qo‘zi Sion tog‘i ustida turar edi, va U bilan birga yuz qirq to‘rt ming kishi bor edi; ularning peshonalariga Uning Otasining nomi yozilgan edi. Vahiy 14:1.

Doniyor birinchi bobda Belteshazzar deb ataladi va so‘ngra o‘ninchi bobda ham shunday ataladi; shu tariqa u o‘zini birinchi farishta harakatining va uchinchi farishta harakatining timsoli sifatida namoyon qiladi, chunki birinchi bob, avvalgi maqolalarda batafsil ko‘rsatib o‘tilganidek, birinchi farishtaning xabarini ifodalaydi. Demak, o‘ninchi bob uchinchi farishta harakatini va oxirgi kunlarning ahd xalqini ifodalaydi. Shundan so‘ng, ushbu oyat Belteshazzarni 1989-yilda boshlangan islohot harakatida ochilgan bilimning ortishini tushunadiganlarning timsoli sifatida ko‘rsatadi. Bu Doniyor (Belteshazzar) nimani bilganiga berilgan urg‘u orqali ifodalanadi.

Doniyor “Doniyorga ayon qilingan” “kalom”ni biluvchi sifatida ta’riflanadi; “va kalom haq edi, ammo belgilangan muddat uzoq edi; va u kalomni anglab yetdi hamda vahiydan fahm oldi.” Doniyor “kalom”ni, shuningdek “vahiy”ni ham tushundi. Oyatda “narsa” deb tarjima qilingan ibroniycha “dabar” so‘zi “kalom” ma‘nosini anglatadi. Payg‘ambarlik ma‘nosida “kalom” ham “yetti vaqt” haqidagi vahiyini bildiradi, ham Kalom bo‘lgan Masihni anglatadi. Ham “yetti vaqt”, ham Masih — quruvchilar rad etgan Qoyadir, va Doniyor Kalom ramziyligining har ikki unsurini ham tushunadigan bir xalqni ifodalaydi.

Doniyor kitobining to‘qqizinchi bobi, yigirma uchinchi oyatida biz sakkiz bobi o‘n uchinchi oyatdagi savol va o‘n to‘rtinchi oyatdagi javob orqali ifodalangan ikki ming uch yuz yil va ikki ming besh yuz yigirma yil vaqt bashoratlari bilan bog‘liq eng muhim oyatlardan birini topamiz. Savolda shunday so‘raladi: “Muqaddas joy va lashkarning butparastlik, so‘ng esa papalik tomonidan amalga oshirilgan oyoq osti qilinishini ifodalovchi ‘chazon’ vahiy qancha vaqt davom etadi?” Bu oyoq osti qilinish Levilar kitobining yigirma oltinchi bobidagi “yetti vaqt”ning bajo bo‘lishi sifatida ikki ming besh yuz yigirma yil davom etdi.

O‘n uchinchi oyatdagi savolga javob shunday edi: ikki ming uch yuz yilgacha; shundan keyin payhon qilingan ma‘bad poklanadi. Va ikki ming uch yuz yillik “mareh” vahiy-si bu ikki vaqt bashoratini bir-biriga bog‘laydi, Daniel to‘qqizinchi bob, yigirma uchinchi oyatda esa, Jabroil Doniyorni bu ikki vahiy o‘rtasidagi munosabatni anglashga yetaklamogda.

Yolborishlarningning boshida farmon chiqdi, va men senga bildirish uchun keldim; chunki sen nihoyatda sevimlisan. Shuning uchun bu so‘zni anglab ol va vahiyga e’tibor qil. Doniyor 9:23.

Oyatda “tushun” va “mulohaza qil” deb tarjima qilingan so‘z ibroniycha “biyn” so‘zi bo‘lib, u “aqlan ajratmoq” degan ma‘noni anglatadi. Jabroil Doniyorga “so‘z” bilan “vahiy” o‘rtasida aqlan

farq qo'yishni bildiradi. Oyatdagi "vahiy" ibroniycha "mareh" so'zi bo'lib, u 1844-yil 22-oktabrda yakunlangan ikki ming uch yuz yillik vahiyning anglatadi. "So'z" deb tarjima qilingan ibroniycha so'z esa o'ninchi bobning birinchi oyatida "narsa" deb tarjima qilingan ayni o'sha so'zdir. U ibroniycha "dabar" so'zidir va u ham 1844-yil 22-oktabrda yakunlangan ikki ming besh yuz yigirma yillik vahiyning ifodalaydi.

O'ninchi bobning birinchi oyatida oxirgi kunlardagi Xudoning ahd xalqi Beltashassar orqali ifodalangan bo'lib, ular 1989 yilda, oxirzamon paytida kelgan bilimning ortishini anglab yetdilar; bu esa ularga ikki vahiy o'rtasidagi bog'liqlikni tushunish imkonini berdi, holbuki birinchi farishta harakatidagi Milleritlar buni faqat qisman tushungan edilar. Oyatda "narsa" sifatida ifodalangan vahiy ikki bashoratning eng uzuni ekanini aniqlanadi, chunki oyatda "narsa"ga doir ikki ishora orasiga qo'shib, Doniyor "narsa" (dabar) uchun belgilangan vaqtning vahiyga (mareh) nisbatan "uzoq" ekanini ko'rsatadi.

Fors shohi Kirdorning uchinchi yilida ismi Beltashassar deb atalgan Doniyorga bir narsa vahiy qilindi; va u narsa haq edi, ammo belgilangan vaqt uzoq edi; u o'sha narsani tushundi va vahiyga idrok hosil qildi. Doniyor 10:1.

"Yetti vaqt" Millerchilar e'lon qilgan eng uzoq vaqtga oid bashorat ekanligi haqidagi nozik haqiqat, Laodikiyalik Adventizm tomonidan o'z halokatiga olib boruvchi tarzda buzib talqin qilinadigan bir parchaga asoslanib inkor etiladi. 1863-yilgi isyonda "yetti vaqt"ni rad etganlari uchun, ular ikki bashoratning o'zaro aloqasini ko'rmaydilar va keyingi parchani faqat ikki ming uch yuz yilni ko'rsatuvchi debgina ko'ra oladilar yoki ko'rishni istaydilar.

"Masihning birinchi kelishida 'Shohlik xushxabari'ni va'z qilgan shogirdlarning tajribasi, Uning ikkinchi kelishi haqidagi xabarni e'lon qilganlarning tajribasida o'zining muqobiliga ega edi. Shogirdlar: 'Vaqt bajo bo'ldi, Xudoning Shohligi yaqinlashdi', deb va'z qilish uchun chiqqanlari kabi, Miller va uning hamkorlari ham Muqaddas Kitobda ko'rsatilgan eng uzun va oxirgi bashoratli davr tugash arafasida ekanini, hukm yaqinlashganini va abadiy Shohlik o'rnatilishi kerakligini e'lon qildilar. Shogirdlarning vaqtga doir va'zi Doniyor 9-bobdagi yetmish hafta asosiga qurilgan edi. Miller va uning hamkorlari bergan xabar esa Doniyor 8:14 dagi 2300 kunning nihoyasini e'lon qildi; yetmish hafta o'sha davrning bir qismini tashkil etadi. Har ikkisinin va'zi ham ayni o'sha ulug' bashoratli davrning turli qismlarining bajo bo'lishiga asoslangan edi." Buyuk kurash, 351.

Bu so'nggi parchadagi ichki mantiqni ko'zdan qochirmang. Laodikeyachilar Adventizmi dunyoga Millerchilar poklanishi kerak bo'lgan muqaddas maskan samoviy ma'bad deb o'ylaganini o'rgatmaydi, chunki ular ham, tarixiy yozuvlarga nazar tashlashni istagan har qanday kishi ham, Millerchilar poklanishi kerak bo'lgan muqaddas maskan yer ekaniga ishonganini biladilar. Laodikeyachilar Adventizmi o'z halokatiga sabab bo'ladigan tarzda buzib talqin qiladigan parcha shudir: "shunday qilib Miller va uning safdoshlari Muqaddas Kitobda ko'rsatib berilgan eng uzun va oxirgi bashoratli davrning yakun topish arafasida ekanini e'lon qildilar", ular esa bu parchani Doniyor kitobining sakkizinchi bobi, o'n to'rtinchi oyatidagi ikki ming uch yuz yil deb qat'iy ta'kidlaydilar.

Adventizmning o‘z tarix kitoblari uch yuz nafar Millerchi voizning BARCHASI o‘z taqdimotlarida 1843 yilgi kashshof jadvaldan foydalanganini ko‘rsatadi, va jadvalning o‘zida ham, tarixiy guvohlikning qolgan qismida ham, “yetti vaqt” (ikki ming besh yuz yigirma yil) ular “eng uzun va oxirgi payg‘ambarlik davri” deb belgilagan, “tugash arafasida” bo‘lgan bashorat ekani mutlaqo ravshandir. 1863 yildagi isyonlari tufayli, ular “yetti vaqt”ning poydevor toshini rad etganlarida, endi The Great Controversy asaridagi parchada Opa White allaqachon qaror topgan tarixni qayta yozmoqda, deb ko‘r-ko‘rona ta’kidlamodalar.

Doniyor kitobining o‘ninchi bobi birinchi oyatida Belteshassar oxirgi kunlardagi Xudoning xalqini ifodalaydi, va ular Doniyor kitobining sakkizinchi bobi o‘n uchinchi va o‘n to‘rtinchi oyatlaridagi savolni ham, javobni ham angelaydilar; Sister White ularni Advent e’tiqodining asosi va markaziy ustuni deb belgilaydi. Oyatda Doniyor ifodalagan tasvir orqali u oxirgi kunlardagi Xudoning ahd xalqini Laodikeya Adventizmidan ajratib ko‘rsatmoqda, chunki ular 1989 yildagi bilimning ko‘payishini tushunadiganlardir.

Fors shohi Kurushning uchinchi yilida Doniyorga, unga Belshatsar deb nom berilgan kishiga, bir vahiy ochildi; va u vahiy haq edi, ammo belgilangan muddat uzoq edi; u bu gapni angladi va vahiydan fahm hosil qildi. Doniyor 10:1.

Birinchi oyat o‘n ikkinchi bobda yakun topadigan Hiddekel daryosi bo‘yida berilgan vahiylarning boshlanishidir. Aynan o‘sha yerda biz oxirzamonda Doniyor kitobining muhrdan ochilishini ko‘ramiz; shu bois Doniyorning ham “narsa”ni, ham “vahiy”ni tushungan holda tasvirlanishi, tushunadiganlar bilan bog‘liqdir; ular “donolar” deb ta’riflanadi, buning aksicha esa tushunmaydiganlar “fosiqlar” deb ta’riflanadi. O‘n ikkinchi bobning o‘ninchi oyatida bu ikki toifa o‘rtasidagi farq tasvirlangan.

Ko‘plar poklanib, oppoq bo‘lib, sinovdan o‘tadilar; ammo fosiqlar fosiqlik qiladilar; va fosiqlarning hech biri anglamaydi; lekin donolar angelaydilar. Daniel 12:10.

“Donolar” tushunadilar, fosiqlar esa tushunmaydilar; “tushunmoq” deb tarjima qilingan so‘z to‘qqizinchi bobning yigirma uchinchi oyatida biz aniqlagan ayni o‘sha so‘zdir. Bu “biyn” degan ibroniycha so‘z bo‘lib, ma’nosi — aqlan ajratmoq. Fosiqlar bilimning ortishini tushunmaydilar, chunki ular birinchi oyatda Belteshazzar Doniyor o‘rniga Belteshazzar deb atalganida, Belteshazzar tushunuvchi deb ko‘rsatilgan haqiqatlar bo‘lmish ikki vahiy o‘rtasida aqliy ajratish qilishni istamaydilar. Birinchi oyatda u Xudoning oxirgi kunlardagi ahd xalqi sifatida ko‘rsatiladi va Xudoning xalqi aqlan farqlashi lozim bo‘lgan ikki vahiyni tushunuvchilar sifatida ham ko‘rsatiladi. Iso bir narsaning oxirini bir narsaning boshlanishi bilan tasvirlaydi; o‘n ikkinchi bobda esa donolar ikki ming uch yuz yillik bashoratni va uning “eng uzun va oxirgi” vaqt bashorati bo‘lmish ikki ming besh yuz yigirma yil bilan bevosita munosabatini tushunadiganlardir.

Keyingi maqolada Doniyorning so‘nggi vahiyyiga oid tadqiqimizni davom ettiramiz.

Xalqim bilim yo‘qligi sabab halok bo‘lmoqda; sen bilimni rad etganing uchun, Men ham seni rad etaman, toki sen Menga ruhoniy bo‘lmay qolasan; sen o‘z Xudoyingning qonunini unutganing uchun, Men ham sening farzandlaringni unutaman. Hosea 4:6.

Sizlar ham tirik toshlar singari ruhiy bir uy, muqaddas ruhoniyluk bo‘lib bunyod etilmoqdasizlar; toki Iso Masih orqali Xudoga maqbul bo‘lgan ruhiy qurbonliklarni keltirasizlar. Shuning uchun ham Muqaddas Yozuvda shunday aytilgandir: “Mana, Men Sionda tanlangan, qimmatbaho bosh burchak toshini qo‘yaman; Unga ishongan kishi aslo sharmanda bo‘lmaydi”. Demak, sizlar — imon keltirganlar uchun U qimmatlidir; ammo itoatsizlar uchun esa, “binokorlar rad etgan toshning o‘zi burchakning bosh toshi bo‘ldi”, va “qoqinish toshi hamda haqorat qoyasi”dir; ular Kalomga qoqinadilar, chunki itoatsizdirlar; ular shunga ham tayinlangan edilar. Ammo sizlar tanlangan avlod, shohona ruhoniyluk, muqaddas xalq, Xudoning xos xalqisizlar; toki sizlarni zulmatdan O‘zining ajoyib nuriga chorlaganning fazilatlarini e‘lon qilgaysizlar. Sizlar ilgari xalq emas edingizlar, endi esa Xudoning xalqisizlar; ilgari rahm-shafqat topmagan edingizlar, endi esa rahm-shafqat topdingizlar. 1 Butrus 2:5–10.

Rabbimizning sabr-toqatini najot deb hisoblang; xuddi sevikli birodarimiz Pavlus ham o‘ziga berilgan donolik bo‘yicha sizlarga yozganidek; u o‘zining barcha maktublarida ham bu narsalar haqida so‘z yuritadi; ularda anglash qiyin bo‘lgan ayrim narsalar bor, nodon va sobitsiz kishilar esa, boshqa Muqaddas Yozuvlarni ham buzib talqin qilganlaridek, ularni ham o‘z halokatlari uchun buzib talqin qiladilar. Shunday ekan, ey seviklilar, ularni oldindan bilganingiz uchun, ehtiyot bo‘linglar: tag‘in fosiqlarning adashuvi bilan yo‘ldan ozdirilib, o‘z sobitligingizdan yiqilib qolmanglar. 2 Butrus 3:15–17.

Ularga bu narsalarni eslatib tur; Egamiz huzurida ularni so‘zlar ustida foydasiz tortishmaslikka qat’iy buyur, chunki bu tinglovchilarning vayron bo‘lishiga olib boradi. O‘zingni Xudoga ma’qul, uyalishga hojat qolmaydigan, haqiqat kalomini to‘g‘ri bayon etadigan ishchi sifatida ko‘rsatishga tirish. Ammo harom va behuda safsatalardan chetda bo‘l; chunki ular yanada ko‘proq xudosizlikka olib boradi. 2 Timofey 2:14–16.